

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. Akademien instiftades år 1811 på initiativ av Karl XIV Johan och startade sitt arbete den 28 januari 1813.

Sammanfattning

Det nationella skogsprogrammet

– Ingen tvekan om att skogen är politiskt viktig i dag

Seminarium	Torsdag 12 september 2019 på KSLA, Drottninggatan 95 B i Stockholm
Moderator	Tomas Lundmark, professor, Sveriges Lantbruksuniversitet Umeå
Föredragshållare	Helena Holstein, departementsråd vid Näringsdepartementet och chef för enheten Skog och klimat Madeleine Söderstedt Sjöberg, näringslivs- och tillväxtdirektör vid Länsstyrelsen i Östergötland Johanna Johansson, forskare dialogprocesser vid Södertörns högskola
Författare	Carl Henrik Palmér, jägmästare, Knivsta
Webb	Seminarier kan ses i efterhand via denna länk , www.ksla.se Denna sammankomst finansieras med stöd av Stiftelserna Carl-Fredrik von Horns fond samt Gunnar och Birgitta Nordins fond.

Vad händer med det nationella skogsprogrammet? Det var den övergripande frågan för skogsavdelningens överläggning den 12 september. Och svaret blev väl ungefär ”det lever och rör sig”. Men det är fortfarande många frågetecken, både kring slutmål och hastighet.

Först en kort introduktion: Ett nationellt skogsprogram är ”ett verktyg i arbetet för ett hållbart brukande och bevarande av skog”. Enligt organisationen Forest Europe, är det ”en deltagande, holistisk, tvärsektorieell och iterativ process för policyplanering, implementering övervakning och utvärdering på nationell och/eller regional nivå”. Kanske inte helt kristallklart för den oinvigde...

Lite klarare blir det möjligen om man läser Skogsstyrelsens förstudie inför ett svenskt skogsprogram som redovisades 2013. Där sägs det bland annat att ”det är ett viktigt instrument för att synliggöra skogssektorn” och ”en långsiktig process för att hantera målkonflikter”.

Vad har hänt hittills? År 2014 beslutade regeringen att en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram skulle etableras. Arbetet påbörjades 2015 och regeringen hade till sitt stöd ett rådgivande programråd och fyra arbetsgrupper med intressenter från skogens hela värdekedja. Arbetsgrupperna redovisade sina rapporter till regeringen i september 2016.

År 2018 presenterade Näringsdepartementet en ”Strategi för Sveriges nationella skogsprogram” med den övergripande visionen: ”Skogen, det gröna guldets, ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

Strategin består av fem fokusområden:

1. Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta
2. Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
3. Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass
4. Kommunicera skogsråvarans och skogsnäringens betydelse i en växande bioekonomi
5. Hållbart brukande och bevarande av skogen som en svensk profilfråga i svenskt internationellt samarbete

Sammanfattning, forts

Överläggningen inleddes av professor **Tomas Lundmark**, som var mötets moderator. Han konstaterade att ”det här är tredje gången som KSLA:s Skogsavdelning har det nationella skogsprogrammet som överläggningsämne.

Helena Holstein, departementsråd vid Näringsdepartementet och chef för enheten Skog och klimat, var första föredragshållare.

Det är ingen tvekan om att skogen är politiskt viktig i dag, inledde hon och läste högt ur regeringsförklaringen hösten 2019: ”Ett hållbart och växande skogsbruk bidrar till jobb, tillväxt och klimatnytta. Med levande skogar och mångskiftande natur kan den biologiska mångfalden öka.”

I regeringsförklaringen sägs också att: ”arbetet med det nationella skogsprogrammet fortsätter och regeringen arbetar för att stärka äganderätten och hållbarheten i de svenska skogarna. Den skog som staten äger ska förvaltas på ett hållbart sätt.”

Hon fortsatte med punkt 26 i januariöverenskommelsen som, förutom skogsprogrammet, också tar upp frågan om äganderätten i skogen. Januariöverenskommelsen slår samtidigt fast att det övergripande målet för skogspolitiken, med produktion och miljö som jämställda mål, ska ligga fast.

Vad händer nu? Det var nog den fråga deltagarna var mest nyfikna på. Jo, programrådet för det nationella skogsprogrammet ska samlas i oktober 2019 och sedan blir det en kick-off i december, sade hon.

Nästa steg är att föra ut programmet på regional nivå. Alla länsstyrelser/regioner har kommit igång med regionala skogsprogram, men många anser att det fattas pengar för arbetet. I budgeten läggs 26 miljoner kronor på nationella skogsprogrammet i år och 22 miljoner kronor per år de kommande två åren. Det mesta ska gå just till det regionala arbetet.

I arbetet med det svenska skogsprogrammet har man naturligtvis tittat på erfarenheterna i andra länder, framförallt Finland. Men man ska komma ihåg att motsättningarna kring skogen inte är lika uttalade där, avslutade hon.

Östergötland har kommit längst med ett regionalt skogsprogram. **Madeleine Söderstedt Sjöberg**, näringslivs- och tillväxtdirektör vid Länsstyrelsen i Östergötland, konstaterade att skogen är viktig för länets ekonomi, biologiska mångfald, turism och hållbara utveckling. Bland annat nämnde hon, kanske något förvånande, att Norrköping är Sveriges största skogsindustrikommun.

Hon redovisade hur man arbetat för att få fram en strategi för skogsnäringen i länet. Processen har skett tillsammans med representanter från politiken, BillerudKorsnäs, Holmen Skog, LRF, Linköpings universitet, Länsstyrelsen Östergötland, Skogsstyrelsen och Vreta kluster (men inga NGO:s från miljöörelsen!).

Gruppen har gemensamt tagit fram en målbild för skogen i Östergötland. Den säger att år 2030:

1. Finns det en stor och utbredd kunskap om skogens betydelse för ett hållbart samhälle.
2. Samverkar företag som arbetar med skogsråvara för att kontinuerligt hitta vägar för att öka förädlingsvärde och lönsamhet.
3. Ligger Östergötland i framkant när det gäller utveckling och användning av skogsbaserad råvara till material, produkter och tjänster.
4. Är kompetens och kompetensförsörjning inom skogsnäringen i Östergötland säkrad.

För att nå målen har ett informationspaket producerats för att kommunicera om skogen och dess värden i länet. Det går under det gemensamma namnet ”Östergötlands gröna hjärta” och består av sex radiopoddar, en skriftlig rapport och två tre-minuters filmer – ”Skogen i Östergötland idag” resp. ”Skogen i Östergötland i morgon”.

Arbetet går nu vidare för att sprida kunskapsmaterialet i länet.

Sammanfattning, forts

Eftermiddagens tredje talare **Johanna Johansson**, som forskar om dialogprocesser vid Södertörns högskola, inledde med att konstatera att antalet mål för skogen bara ökar och ökar... Under 1950-talet handlade det "bara" om skogsproduktion, sysselsättning och export. I dag är det en lång, lång lista med socio-ekonomiska, ekologiska och sociala mål. Hon kallade det något provocerande för "målinflation".

Arbetet med det nationella skogsprogrammet är en "dialogprocess". I forskningen definieras det bland annat som samverkan för att skapa tillit och legitimitet och för att nå gemensamma mål. Det är också ett styrmedel för att åstadkomma förändringar.

Vad kan gå fel i en dialogprocess? Ja, det vanligaste är att deltagarna i dialogen inte har någon förankring bakåt i sina organisationer, alltså att de saknar mandat. Brist på tid för diskussion är också en risk.

Johanna har intervjuat ett antal aktörer som medverkat i dialogprocessen kring det nationella skogsprogrammet. Hennes samlade bild är att det inledningsvis var ett *mycket* stort intresse. Det var en nästan elektrisk förväntan, sade hon. Det var ett brett deltagande och en bra dialog. Men, många tyckte mandatet var otydligt och att arbetet har varit långsamt. Det anses också vara svårt att utvärdera effekten av samverkan.

Den avslutade diskussionen inleddes av riksdagsledamöterna Isak From (s) och John Widegren (m).

- Isak From konstaterade att svenskt skogsbruk styrs av två olika myndigheter med två olika synsätt på skogen: glaset är halvfullt resp. glaset är halvtomt. Han menade också att det är svårt att få nya svenskar att förstå vårt svenska vurmande för skogen.
- Svenskt skogsbruk är hållbart redan i dag, menade John Widegren. Han poängterade också att någon ska betala räntor och amorteringar och att "allt som levererar pengar, glädje, och miljö är bioekonomi".

Några andra nedslag från diskussionen:

- Det är dags att ut- och omvärdera hållbarhetsbegreppet, sade professor emeritus Sten Nilsson. Det gamla paradigmet var: "ge oss ekonomisk tillväxt så får vi bättre miljö". Det håller inte längre...
- De som kan sin Karl Marx vet att det finns antagonistiska och icke antagonistiska motsättningar, sade före detta GD Rolf Annerberg. De förstnämnda är sådana som inte kan kompromissas bort utan ofrånkomligen leder till kamp. Det finns sådana motsättningar i den svenska skogen.
- Johanna Johansson sade i princip samma sak: "Det är svårt med dialog kring grundläggande värderingar".
- Hur ska man hantera alla dessa forskare som låter som de pratar utifrån egen forskning, men egentligen bara tycker, var en annan fråga som väcktes. Johanna Johansson svarade att: "varje forskare är sin egen företagare. Universiteten ställer sig inte bakom olika åsikter".
- Ett annat diskussionsinlägg hävdade att "skogsdebatten styrs av två grupper: de som ansvarar för något och de som "bara tycker". Johanna Johansson kallade samma sak för: "Min skog versus allas skog".

Presstopp. Efter KSLA:s sammankomst har programrådet sammanträtt. Inför det mötet framförde landsbygdsminister Jennie Nilsson förhoppningen att man ska få en bred politisk enighet om skogspolitiken. Ambitionen är att lyfta fyra-fem konfliktfrågor och sedan lösa dem – förlagan är Energikommissionen som 2016 ledde fram till en bred uppgörelse om energipolitiken.

I programrådet sitter representanter för:

Energimyndigheten, Formas, Fältbiologerna, GS Facket, Ikea of Sweden, RISE, LRF Skogsägarna, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Preem, Region Västerbotten, Sametinget, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Stockholm Environment Institute (SEI), Sveaskog, Svebio, Svenska Ekoturismföreningen, Svenskt Friluftsliv, Sveriges Hembygdsförening, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Sverok, Vinnova och WWF.